

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНІВ ІННОВАЦІЙ В ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОМУ КОМПЛЕКСІ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Богданова Ю. Г., студент

Науковий керівник: Полчанінова І. Л., к. е. н., доцент

*Харківський національний університет міського господарства
імені о. М. Бекетова*

У сьогоденнішньому високодинамічному і конкурентному бізнес-середовищі туристсько-рекреаційний комплекс Харківського регіону стикається з серйозними проблемами, пов'язаними із задоволенням постійно зростаючих потреб і очікувань ринку і клієнтів, зі складними правилами та вимогами, а також із технологічним старінням. У зв'язку з цим концепція інновацій набуває помітне значення як засіб підтримки продуктивності і зростання. Інновація має відтінок «новизна», «успіх» і «зміна» [1] і може бути визначена відповідно як «генерація, розвиток і адаптація ідеї або поведінки, нової для приймаючої організації» [2], «перше успішне застосування продукту або процесу» [3], а щодо змін: «інновація розуміється як засіб зміни організації, або як реакція на зміни у зовнішньому середовищі, або в якості попереджувального дії для впливу на навколишнє середовище» [4]. З іншого боку, О. Ю. Давидова визначає інновації як і те, що винайдене вперше і має комерційний успіх [5].

Актуальність теми дослідження пов'язана із тим, що зростаюча складність і динаміка туристсько-рекреаційного ринку створює суттєвий розрив в знаннях між теорією і практикою. Як вказують П. В. Захарченко та С. А. Жваненко, оскільки розробка інновацій може зайняти до 20 років або більше, майбутні потреби клієнтів туристсько-рекреаційних підприємств можуть значно відрізнятись від їхніх нинішніх потреб [6].

Концепції інновацій і винаходів широко розрізняються в літературі. Багато авторів вважають інновації ключовим фактором виживання і зростання підприємств туристсько-рекреаційної галузі в довгостроковій перспективі [6 – 8]. Незважаючи на успішне впровадження інновацій, лише кілька підприємств туристсько-рекреаційного комплексу Харківського регіону прийшли до розуміння того, що необхідно для успішного впровадження інновацій. Способи, за допомогою яких дані підприємства вирішують ці проблеми, багато в чому залежать від характеру бізнесу, в якому

вони працюють (санаторно-курортна галузь, готельне господарство, туроператорська діяльність тощо), від динамічних сил ринку, на якому вони працюють, і від ресурсів і навичок, які можна застосовувати для забезпечення досягнення їх бізнес-цілей.

У туристсько-рекреаційному комплексі інновації можуть бути дуже радикальними, радикальними, проміжними, значними або незначними. Так само, згідно [4], інновація охоплює безперервний процес від поступових або стійких інновацій (функціональність ремодельовання) до радикальних або руйнівних інновацій (прорив, зміна парадигми). Таким чином, інновації в туристсько-рекреаційному комплексі здійснюються на індивідуальному рівні (поліпшення), на функціональному рівні (поліпшення процесів або адаптація), на рівні окремого туристсько-рекреаційного підприємства у вигляді всього ланцюжка створення вартості (радикальні інновації в продуктах і послугах, нові бізнес-моделі) і на рівні туристсько-рекреаційної галузі (технології прориви) як системи інновацій.

Радикальні інновації, на думку Н. М. Влащенко, – це інновації, які включають значні нові технології, вимагають значних змін в моделях споживання і сприймаються як пропонують істотно розширені переваги. Вони можуть бути позначені як радикальні, переривчасті, послідовні або проривні. Радикальні інновації також можна назвати руйнівними, коли вони призводять до серйозних перетворень цілих мереж вартості [9].

Я. В. Леонов визначає руйнівні інновації як «продукт, процес або послугу з безпрецедентними характеристиками продуктивності або знайомої функцією, яка пропонує значні поліпшення в продуктивності або вартості, які трансформують існуючі ринки або створюють нові». Радикальні інновації – це новий продукт або система з оригінальною запатентованою технологією, яка значно розширить можливості існуючих. Це вимагає значних НДДКР [4].

Проміжні інновації – це новий продукт з запатентованою технологією, проте він може бути продубльований іншими. Це поєднання стандартних і спеціальних функцій і вимагає середнього рівня НДДКР. Однак чим більше радикально нововведення, тим складніше оцінити його ринкову прийнятність і потенціал.

Дуже радикальна інновація – це унікальний оригінальний продукт або система, яка застаріє вже існуючими. Він заснований на запатентованій технології, що виходить за рамки сучасного рівня техніки і великих досліджень і розробок [4]. О. О. Зеленська та

Н. О. Алешугіна стверджують, що в конкурентній туристсько-рекреаційній галузі успіх досягається за допомогою безперервних інновацій в продуктах за рахунок створення абсолютно нових продуктів і підприємств, в той час як розширення лінійки туристсько-рекреаційних послуг та поступові поліпшення необхідні для підтримки лідерства [7].

Орієнтованість на певні види інновацій властива не тільки конкретним підприємствам, а й окремих підгалузям туристсько-рекреаційного комплексу Харківського регіону, в розвитку яких простежується закономірність спеціалізації на тих чи інших видах інновацій. Діяльність санаторно-курортних закладів, наприклад, свідчить про їхню орієнтованість розвиток поступових і стійких інновацій, особливо в сфері менеджменту. Готелі та аналогічні засоби розміщення відрізняються здатністю розвивати системні і радикальні інновації, зокрема, на курортних територіях Харківської області. Що стосується туроператорів та турагентів, інноваційні підприємства цього сектору відрізняються своєю конкурентоспроможністю в створенні поступових інновацій. Можна зробити висновок, що підприємства туристсько-рекреаційного комплексу Харківського регіону в процесі свого розвитку формують певний організаційний потенціал і компетенції, що сприяють розробці одних видів інновацій і перешкоджають успішності розробки інновацій інших видів.

Література.

1. Тонкошкур М. В., Писаревський І. М. Використання інноваційних форм управління підприємствами як засіб забезпечення ефективного функціонування туристичного комплексу. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2017. № 19. С. 236–243.
2. Колонтаєвський О. П. Соціальні інновації в готельному бізнесі як ключовий фактор розвитку інклюзивного туризму в Україні. *Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки*. 2018. Вип. 6. С. 24-28.
3. Влащенко Н. М. Туристсько-рекреаційний кластер як інноваційна форма розвитку території. *Економічний простір*. 2016. № 108. – С. 70 – 80.
4. Леонов Я. В. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2009. 250 с.

5. Давидова О. Ю. Інноваційне управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства: методологія, теорія і практика: монографія. Харків: Вид-во Іванченка І. С, 2018. 448 с.

6. Захарченко П. В., Жваненко С. А. Моделювання попиту та розширеного виробництва інноваційних курортно-рекреаційних продуктів. *Бізнес Інформ*. 2013. № 2. С. 64-68.

7. Зеленська О. О., Алешугіна Н. О. Роль інновацій в активізації розвитку рекреаційного господарства (на прикладі Поліського економічного району). *Чернігівський науковий часопис Чернігівського державного інституту економіки і управління*. Сер. 1 : Економіка і управління. 2011. № 2. С. 63-67.

8. Угоднікова О. І. Перспективи розвитку конкурентоспроможності на ринку туризму шляхом розробки інноваційних туристських продуктів. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2015. № 3. С. 56-60.

9. Влащенко Н. М. Інноваційні технології в ресторанному, готельному господарстві та туризмі: навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бектова, 2018. 373 с.

10. Кузьминчук Н. В. Інноваційний розвиток як складова формування конкурентоспроможності промислового підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2014. Вип. 2. С. 11-16.

СТАВЛЕННЯ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

*Бондаренко Д. С., Кононенко А. О., студенти
Науковий керівник: Шаповаленко Д. О., к. е. н., доцент
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Для дослідження сільського зеленого туризму як інструменту управління соціально-економічним розвитком країни необхідно спочатку відповісти на питання, що саме розуміється під поняттям «соціально-економічний розвиток». Які показники виступають індикаторами рівня розвитку та які фактори на нього впливають.